

ปัญหาบทบาทหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล กับมาตรการการรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรม¹

อาทิตยา นาจิวารักษ์²

จากการศึกษาปัญหาบทบาทหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลกับมาตรการการรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 และระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ.2550 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายด้านการสนับสนุนการพิจารณาคดีในชั้นศาล การรักษาความปลอดภัยของข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม รวมถึงมาตรการการรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรม โดยได้ศึกษาจากแนวความคิดในรูปแบบการรักษาความปลอดภัยของต่างประเทศของศาลในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีรูปแบบในการจัดระบบรักษาความปลอดภัยภายในศาล ภายใต้อาณัติของหลายของวิธีการซึ่งเป็นมาตรฐานสากลและได้รับการยอมรับด้านการรักษาความปลอดภัยของศาลให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหาบทบาทหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลกับมาตรการการรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรม ยังมีบทบัญญัติของกฎหมายที่ยังไม่ชัดเจน ครอบคลุมรอบด้านอย่างเพียงพอหลายประการ ซึ่งสรุปได้ ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาในเรื่องบทบาทหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนการกระทำความผิดภายในบริเวณศาลเป็นการเฉพาะ ซึ่งในสถานการณ์ที่มีผู้ก่อเหตุร้ายหรือกระทำความผิดเกิดขึ้นภายในบริเวณศาล เหตุร้ายที่เกิดขึ้นนั้นไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงหรือไม่รุนแรง ย่อมส่งผลกระทบต่อให้คู่กรณีหรือบุคคล ประชาชนผู้มาติดต่องานราชการศาล รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานภายในบริเวณศาล ทำให้เกิดความตกใจกลัว และหวาดระแวงต่อเหตุร้ายที่เกิดขึ้น ในบางสถานการณ์เหตุร้ายที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงมากที่สุด ส่งผลให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บหรือ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาบทบาทหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลกับมาตรการการรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 และระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ.2550 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือรองศาสตราจารย์พิมพ์ใจ รื่นเริง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล และรองศาสตราจารย์ศุภพร วงศ์ทองสวรรค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เสียชีวิต และอาจทำให้ทรัพย์สินของทางราชการสาได้ได้รับความเสียหายอย่างมีอาจประเมินค่าได้ ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่ในการป้องกันปราบปราม หรือระงับเหตุ รวมถึงการดำเนินการติดตามจับกุม โดยจับพลันทันทั่วทั้งที่ แต่หากเป็นอำนาจการสอบสวนในการกระทำความผิดอาญาโดยทั่วไปจะต้องเป็นหน้าที่และอำนาจของพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากแต่การสอบสวนเหตุร้ายในการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นภายในบริเวณศาล หากต้องรอระยะเวลาในการดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าว อาจทำให้พยานหลักฐานสูญหาย มีความคลาดเคลื่อน ลบเลือนไปจากที่เกิดเหตุได้ หรือข้อมูลที่ได้นั้นไม่ครบถ้วน ไม่ชัดเจน และไม่ครอบคลุมเพียงพอที่จะดำเนินคดีกับผู้ก่อเหตุร้ายดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดเหตุร้ายหรือการกระทำความผิดภายในบริเวณศาล เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่ป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดภายในบริเวณศาล ซึ่งจะเป็นผู้ที่ทราบข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุร้ายดังกล่าวที่เกิดขึ้น รวมถึงพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน ครบถ้วน ครอบคลุม เพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้ก่อเหตุได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งเหตุการกระทำความผิดดังกล่าวก็เกิดขึ้นภายในบริเวณศาลนั้นแล้ว ดังนั้น อำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ในเรื่องการสอบสวนข้อเท็จจริง รวบรวมพยานหลักฐาน และจัดทำบันทึกการสอบสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นของผู้ก่อเหตุร้ายเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างชัดเจน ครบถ้วน ครอบคลุมถึง กระทำความผิดเกิดขึ้นภายในบริเวณศาลเป็นการเฉพาะ ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดให้ชัดเจนเพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาตามมาว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวได้หรือไม่

ประเด็นปัญหาประการที่สอง การดำเนินการตามหมายจับ ตามมาตรา 5 (4) (5) โดยเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งดำเนินการภายนอกเวลาทำการหรือในวันหยุดราชการ อำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการปฏิบัติตามคำสั่งศาลในกรณีการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี และกรณีการจับบุคคลผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล เป็นภารกิจด้านจัดการตามหมายจับเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาเข้าสู่กระบวนการในชั้นศาล ภารกิจในการติดตามจับกุมดังกล่าวนั้น อาจเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการจับกุมเพื่อให้ได้ตัวมาอยู่ในอำนาจของศาลเพื่อเข้าสู่กระบวนการในชั้นศาล ซึ่งการจับกุมดังกล่าวอาจอยู่นอกเวลาทำการหรือในวันหยุดราชการ และการจับกุมตัวดังกล่าวจะต้องดำเนินการส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จับได้ไปส่งยังสถานที่ตำรวจท้องที่ที่จับกุมตัวได้เพื่อรอดำเนินการในเรื่องการฝากขังต่อศาล ดังนั้น หากเป็นกรณีจับกุมตัวได้ภายนอกเวลาทำการหรือในวันหยุดราชการ นั้น เจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่มีอำนาจควบคุมและส่งตัวผู้ต้องหาไปฝากขังต่อศาลได้ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดให้ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาตามมาว่า หากจับกุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีตามหมายจับของศาลได้ภายนอกเวลาทำการหรือ

วันหยุดราชการแล้วนั้น เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจในการควบคุมตัวและฝากขังต่อศาลได้หรือไม่ อย่างไร

ประเด็นปัญหาสุดท้าย การกำหนดมาตรการการรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรม เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลได้ปฏิบัติภารกิจในด้านการรักษาความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด และการกำหนดมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยภายใต้ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550 แต่ระเบียบดังกล่าวเมื่อประกาศออกมาใช้แล้ว ยังไม่มีกระบวนการกำกับดูแลและขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม และยั่งยืน เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานในด้านการรักษาความปลอดภัยของศาลให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อมั่นอย่างสูงสุด

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาด้านบทบาทและหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลกับมาตรการการรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรมผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ปัญหาในเรื่องอำนาจการสอบสวนการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นภายในบริเวณศาล ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะว่า เห็นควรกำหนดเพิ่มเติมอำนาจและหน้าที่ในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2560 มาตรา 5 (6) ว่า ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจและหน้าที่สอบสวนความผิดที่เกิดขึ้นภายในบริเวณศาลเป็นการเฉพาะ

2. ปัญหาการควบคุมและส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จับได้ตามหมายจับของศาลตาม มาตรา 5 (4) (5) ภายนอกเวลาทำการหรือในวันหยุดราชการ ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะว่า เห็นสมควรกำหนดเพิ่มเติมอำนาจและหน้าที่ในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 มาตรา 5 (7) ว่า การดำเนินการตามหมายของศาลตาม มาตรา 5 (4) (5) ภายนอกเวลาทำการหรือในวันหยุดราชการ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจควบคุมตัวและส่งตัวผู้ต้องหาไปควบคุมและฝากขังต่อศาลได้ ทั้งนี้ เพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาในชั้นศาลในวันเปิดทำการปกติของศาลต่อไป

3. ปัญหาการกำหนดมาตรการการรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรมเพื่อเป็นยกระดับมาตรฐานการรักษาความปลอดภัย ที่จะเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน และเพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลปฏิบัติภารกิจในด้านการรักษาความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 เห็นควรกำหนดให้มีคณะกรรมการระดับนโยบายที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมเพื่อกำหนดทิศทางและมาตรฐานระบบรักษาความปลอดภัยของศาล เพื่อกำหนดมาตรฐานรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรมทั่วประเทศ

3.2 เห็นควรมีการวางระบบการประเมินและการสุ่มตรวจการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์รักษาความปลอดภัย ซึ่งควรสร้างระบบสุ่มตรวจการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

และคุ้มครองความพร้อมของระบบเป็นระยะ เพื่อทดสอบระบบและการปฏิบัติงานจริง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความตื่นตัวและความยั่งยืนของการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดขึ้น

3.3 เห็นควรมีการอบรมเพิ่มเติมให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และการทบทวนกระบวนการจ้างเหมาเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย

3.4 เห็นควรกำหนดและวางมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติงานที่เหมาะสมเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ระบบรักษาความปลอดภัยศาลไม่ได้จำกัดเฉพาะการรักษาความปลอดภัยบริเวณอาคารสถานที่ของศาลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการรักษาความปลอดภัยให้แก่ข้าราชการฝ่ายตุลาการไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกศาลด้วย และวางมาตรฐานและแนวทางที่เหมาะสมในการเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมให้แก่เจ้าพนักงานตำรวจศาล

3.5 เห็นควรสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงและการรักษาความปลอดภัยให้แก่ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ตลอดจนชักชวนแผนเผชิญเหตุร้ายเป็นระยะ รวมถึงจัดทำคู่มือที่เป็นสาระสำคัญในการเข้าใจที่จะเรียนรู้ถึงความเสี่ยง การรักษาความปลอดภัยให้ความร่วมมือในการที่จะปฏิบัติตามแผนมาตรการการรักษาความปลอดภัย

3.6 เห็นควรมีตรวจสอบและเคร่งครัดกับการตรวจสอบพัสดุ สิ่งของที่ส่งมายังศาล จะต้องนำพัสดุหรือสิ่งของทุกชิ้นไปตรวจสอบเข้าเครื่องเอ็กซเรย์ก่อนทุกครั้ง โดยมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบและร่วมตรวจสอบพัสดุที่ส่งมาที่ศาลอย่างเคร่งครัด